

Предплата
ПЛАТНА в Чернівцях
виносить:
на піллю рік 5 зр. — кр.
" пів року 2 " 50 "
" четверть року 1 " 25 "
для заграниці 5 рублів або
12 франків

Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарії Г. Пархільного
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горовіца,
ул. Головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ находит
ся в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2), куди в єї
дописи адресувати належить. — Бюро редакції
отворене щодня від 6—8.
годин вечором.

Оповіщення і прилоги
обчислюються по найде-
швидших цінах.

Ч. 36.

Чернівці, дня 4. (лат. 16-го) вересня 1892.

Рочник VІІІ.

Народні зрадники.

Ми нераз вже на цим місці указували на те, що особливі політичні і суспільні відношення, які панують в нашому краю, не позволяють на то, щоб сей край в політичному відношенні можна було трактувати на рівні з іншими краями нашої держави, де нема такої національної і політичної ріжинородності як у нас; проти цього відмінні відношення вимагають в інтересі розумної, державної і краєвої управи доконче повного уваження. Нема у нас партії, котра визначала би ся перемагаючи інтелігенцією або падзичайними богацтвами або будь чим іншим і могла би на підставі того жадати права до виключного правління і впливу в краю.

Зваживши на те, що Русини і Волохи становлять в нашому краю $\frac{4}{5}$ частину цілої людності, було б в правді, як ми се нераз доказували, найприродніше, коли-б на підставі розумного союза оба сі народи взяли кермо краєвого правління спільно в свої руки; але на жаль скажи, до цього пожаданого природного стану ще у нас не прийшло, а винні тому не Русини, а лише теперішні самолюбні провідники волоського народу, дідичі і ерапхия, що служать виключно своїм личним інтересам, не зважаючи цілком на добро свого власного народу, і для сїї неситої цілі стараються всіма силами не допустити до згоди межи тими обома народами. Під таким обставинам не осталось провідникам руского народу нічого іншого, як вступити в союз з

другими політично народними партіями сего краю, щоби спільно побороти свою самолюбну, для цілого краю велими шкідливу кліку.

Здавало ся, що і центральне правительство в послідніх часах пізнало ситуацію і прийшло до переконання, що дальнє шкідливе пановане сїї кліку в нашому краю неможливе, а доказом сего уважали ми те, що під чашором центрального правительства мусили олігархи по довгих літах виключної самовласти допустити і Русинів до краєвої презентації. А коли і Вірмени від них відстутили, то стратили вони більшість в красівім соймі. В наслідок того розпоряджали румунізатори олігархи тепер при отворенні нового сойму тільки 13 голосами супроти 17 голосів сполучених партій Русинів, Німців і Вірмено-Поляків.

Помимо того не стратили румунізатори олігархи надії на дальнє пановане, а то тим більше, що в управі краєвого правительства в найновішім часі зайшла зміна. Щобі відискати більшість в красівім соймі, а головно, щобі переведити вибір до виділу краєвого в своїм дусі, взяли ся наші румунізатори-олігархи, коли не могли до того дійти правильною дорогою, до підступних штучок.

Ходило їм тут головно о те, щоби не на-
важуючи жадних зносин в партіями позискати
для себе бодай кількох слабодухів і по кілька-
місячних підступних заходах удало ся в самій
річині знайти такі мізерні одиниці і то, на жаль
сказати, між — Русинами!

Проводир румунізаторів-олігархів звісний барон Н. Мустаца, зараз по переведеню виборів до сойму закинув сіть на д. Тиміньского, бо спізнав, що его найлекше можна зловити. Майже що дні відбувалися тайні сходини, при чим не обійшло ся також без дуже щиріх трактаментів в реставрації Готліба. А найлевітішою удачою була обіцянка, що румунізатори виберуть д. Тиміньского членом виділу краевого.

Не зважав д. Тиміньский на те, що най-
важливіший проводир румунізаторської кліки владика Морар-Андрієвич казав вигнати его свого часу з катедральної церкви; не зважав він і на те, що виїжджуючи з самолюбнimi каствими елементами і явними ворогами руского народу, запро-
друє справу того сільського люду, що покликав его на свого заступника; не зважав д. Тиміньский навіть і на се, що ідуши все підступно манів-
цями, мусів цілком зірвати з совітними і щирими заступниками руского народу, мусів таким спо-
собом зрадити нашу загальну народну справу і покрити себе найбільшою нечистиною. Добре віщував одий виборець в Заставні, коли під преснею даючи свій голос на д. Тиміньского, сказав прилюдно в виборчій сали, що „кинув свій голос в болото!“

За мало було ганьби для нещасного руского буковинського народу, що видав такого вирод-
ного сина. Потреба було доконче до нечуваного
шкандалу ще й другого союзника, а на се від-
важив ся на свої старі літа др. Василь Волян.
Сей добродій по зрілій розважі вступив добро-

Від Севастополя до Золотоноші.

(Подорож).

ІІ.

Чи варто ж було турбувати недужого і кли-
кати жандари для того, щоб посидіти пів години? Мені здається, що тут не в сидні діло, а в тім, щоб російськими правилами, та росіянам же і насолити: се можна було примітиви-
ти як німці, показуючи „правила“ проміж себе і хідно усміхались...

За Мілітополем з поміж пасажирів стали появлятися і українці. На одній із станцій увійшов молодий чоловік з жінкою і дитиною так років два. Одягнений був він у старенький кобінак, смушеву шапку і в чоботи, а жінка в якомусь городянському бурнусі. Помітившися на сусідній лавочці, чоловік і жінка стали, щоб між собою балакати. Чую — мова українська. Я зацікавився, куди ж то іде сей чоловік з всею сім'єю. Нарешті не витерпів, спітав:

— Куда ви, добродію, ідете?

— До батька в гості, в Полтавську губ. Я, бачите, майстер та служу уже третій рік у німців на стадьольтейному заводі; та от жінка намоглась: поїдимо, та й поїдемо до дому; ну мені ж самому заманулось побувати дома, побачитися з рідною, так отсе і плектаемось...

Далі з'їхала балачка про життя робітників.

— Честній та роботяцій людині скрізь жити добре, сказав мій собесідник. Особливо

німці, страх як люблять честних та не лінівих робітників. От тільки порано, що німці і в празнику заставляють робити. Воно не то, щоб при-
мушували, а буцім то викликають очічих. Як же хто не піде на роботу один та другий празник, то дивись, найдутъ приключку і розчитають, але так хитро, що трудно й догадатися, що се за те, мов що по празникам не робив. А найчастіше не люблять німці, хто до церкви вчащає, на-
сміхається, кажуть: коли хочеш присвятитися, то іди краще в ченці. А в тій кольонії, де я служу, і церкви не було, треба іти верст за двадцять. От декотрі робітники збирати ся було в суботувечером і йдуть на ніч, а більшість таких, що за цілий рік і церкви не бачать. На решті стали робітники гомоніти поміж собою, щоб збудувати в кольонії хоч невеличку церквю, а потім вдалися до правительства з прозьбою, щоб дозволило збирати на пострийку гроші. Через місяць вийшло призначення, ще й вислано в поміч 500 зл. Заворушились тоді пани робітники, почали і самі давати хто скілько зможе. А робітників на тім заводі буде тисяч за три. Зібрали ми гроши тисяч шість, купили пару коней і післали збирати на церкву по Катер-
нославщині, Херсонщині і Полтавщині. Іздуть два робітники, та збирати, а ми з гурту пла-
тимо їм, скілько котрий міг би заробити в місяць. Дуже не сподобалось се німцям, давай вони збі-
вати декотрих робітників. „У вас — кажуть —
дома їсти щічого, а ви на свої кошти церкви будуете...“ Інші недоумі і почнуть було бала-

мутити: „На що нам та церква, одже жили і без неї!“ Та дякувати Богу, тепер і в нас робітники не ті стали, що колись були, почали слухатися одні другого. Було як натякне хто на раді, що не приходить ся робітникам церкви будувати, то дивись, виходить котрий поважніший і почне промову казати: „Годі нам, братя, жити під чужою оніюю, позичати чужого розуму, треба ж нам і своїм поміркувати хоч трохи; уже й так понимкали нас чужі зайди, а як будемо слухати їх, то ще й не так понимкають!“.. От таким побитом і зійшли ми на стежку. Тепер у нас церква далі готова, тільки ще іконо-
стаса не має і то якісь мальяр-художники взя-
лися написати безплатно, а за ті гроши, що малось заплатити мальрам, построено дім, в ко-
трим буде кватиря для батюшки і чотири комната для школи. От, як дасть Бог, докінчить все, то буде в нас своя церква і школа для дітей; буде де Богу помолитись, та й діти не рости муть, як у лісі. Але щоб же ви думали, всіх робіт-
ників, хто більше турбував ся про постройку церкви, порозчитували німці до одного; душ з двістю розчитали. Не знаю, як я удержал ся, а може до мене ще очередь не дійшла, бо знаєте, хитра бісова німota, розчитують не всіх з разу. Дивись, в місяць і розчитають душ 20, на другий 30 і так кожого місяця, і все тих, що намагались строїти церкву.

Потяг поблизував ся до міста Александровська. Зашалячила купка білих, маленьких, чисто вкраїнських хаток, укритих соломою і огорожених

вільно з іншими русими послами в союз повисше сказаних партій, котрі злучилися для поборення шкідливої для краю політики румунізаторів-олігархів; на засіданнях сполучених партій виступав др. Волян як найостріше противіння поступування д. Тимінського і підписав своїм іменем з всіма іншими послами злученої партії оттакий акт:

„В цілі забезпечення по однім мандаті до виділу краєвого для рускої, ліберальної і вірмено-польської партії обов'язуються всі підписані під словом чести на ціліу канденцію соймову 1. при веріфікації виборів, 2. при виборах до виділу краєвого, 3. при виборах до соймових комісій, явити ся при всіх голосуваннях в соймовій палаті і голосувати так, як ухвалить більшість підписаних“.

Ніхто не міг припустити, що д. др. Волян стоячи в 60. роках свого віку, чоловік незалежний, великий богач, а при тім доктор всіх лікарських наук, поважить ся зломити дане слово чести так борзо і таким підступним способом, бо вже по кількох дніях отримав предсідатель злучених партій бурмістр Черновець А. Койановский від др. Воляна слідуєше письмо:

„Високоповажаний пане предсідателю! З тяжким серцем повідомляю Вас, що по зрілій і рішучій розвазі зложив я з власної волі мандат посла соймового. Я не чую в собі тілько мораль ної сили, щоби через довший ряд літ як лікар і краєвий урядник, провадити борбу з партіями. Про те не прилучуючи ся до жадної партії, складаю мій мандат, щоби принести жертву спокоєви мої душі. Прийтіть при сї спосібності вираз моого високого поважання, з которым остається Вашій Всечестності покірний др. В. Волян“.

Се заявлене було лише дуже нещасливо видуманою покривкою для усправдливлення зломаних даного слова чести, а заразом підступною маскою рішеного переходу в табор наших ворогів румунізаторів-олігархів; бо повисше письмо отримав д. А Кохановский 12. с. м., а вже 14. с. м. поважив ся др. Волян явити ся на засідання сойму і заливити сполучений партії, що він „за прозьбу жінки, з взгляду релігійних і ліднатиском обох президен-

тів“ дофнув замірене зложене мандату, але заразом виступає з звязи сих партій.

Не хочемо повторяті ті слова обурення, які почув цілком по заслугі д. др. Волян від всіх послів, до котрих сам добровільно був привучив ся. Розуміє ся, що в повній съвідомості свого нечестного поступування побрив д. др. Волян дальше в тім болоті і без всякої шкрупулу голосував на сім засіданню з румунізаторами-олігархами.

Таким огидним способом удало ся румунізаторам-олігархам осягнути се, чого бажали, а то виаратувати ще раз стражену гегемонію, бо по прилученню Русинів-зрадників будуть вони тепер мати в соймі більшість і будуть дальше могли воювати самовільно на шкоду руского народу, на шкоду цілого краю і держави.

Справця кожного злочинства, так само як кожного нечесного діла, заслугує безвзглядно на кару, а тим більшій карі підпадає той, що спонукує его до такого діла. Румунізатори-олігархи і сї, що їх тепер спирають, знали дуже добре, що д. др. Волян звязаний словом чести і що під їх преснею яко з природи слабодух, мусить зломити дане слово. Для того заслужили справці сего діла що найменше таку саму погорду.

„Доборолась Україна до самого краю“, кличено словами нашого генія; вже давно не чула наша бідна Русь про такий безграницій шкандал зведеній власними виродчими синами. Серце ся крає кожного совістного съвідомого патріота, що власні діти розиняють свою матір. Але ми не тратимо надії, виродки були і будуть на сім Вожім съвіті для обриди чесних людей, котрі доложать тим більшої праці, щоби не дати побідити злобі.

Краєвий сойм.

В пятницю 9. с. м. отворено краєвий сойм. Президент краю барон Кравс представив палаті новоіменованого маршалка і его заступника. Маршалок по зложеню присяги в руки президента краю отворив засідане довгою промовою, в котрій висказав щиру подяку Єго Величеству за таку велику ласку і таке велике відзначене, яке ему припало з волі Найяскішого Монархі; в сїй промові запевняв він також цілу палату, що его

задачею буде на завше найостріша безсторонність при всіх соймових нарадах і як найсовітніші словене всіх обов'язків, які ему припадають як управителеви найвисшої автономічної влади краю. Потім забрав слово краєвий президент барон Кравс і пожелав великій праці послів як найліпшого успіху. Маршалок згадав о страті через смерть одного члена сойму Г. Флондора і попросив всіх послів зазначити свій смуток через повстане з місця.

Друге засідане відбуло ся на 13. с. м. в вівторок рано. По прочитаню і веріфікацію протоколу першого засідання читано надоспівіши петиції і передано їх для глибшого розглядання дотичним комісіям. По тім поставив внесене посол А. Кохановский, щоби поставити першим предметом на дневнім порядку, так як завше ся робить, веріфікацію виборів і просив маршалка се внесене піддати до голосування. Маршалок пропонував ся сому внесеню, мовлячи, що лише він має настановляти дневний порядок; се не могло задовольнити більшість послів, через що вони і салю опустили. По довшій перерві прийшло знов до засідання, на котрім ще лише кілька петицій прочитано. Маршалок перервав засідане аж до 5 год. по обіді. По обіді вибрано комісію веріфікаційну і петиційну. З причини, що барон Мустаца яко референт для веріфікації виборів не явив ся на сім засіданю і більшість соймова переконана була, що то не в єї інтересі відложувати на довічний час веріфікацію виборів, поставив посол А. Кохановский внесене засідане застановити, на завтра відложить, а на першім місці порядку дневного поставити веріфікацію виборів; а коли би дотичний референт барон Мустаца не явив ся знов, то най віділ краєвий постановить другого референта. Се внесене дав маршалок до голосування і его більшістю голосів прийято. В середу 14 с. м. відбуло ся 3. засідане, але не прийшло властиво до жадних нарад, позаяк референт в справі веріфікації виборів барон Мустаца не явив ся, а другого референта не постановлено, як на другім засіданю рішав сам сойм. Зараз про прочитаню протоколу 2. засіданя хотів маршалок, позаяк референта для веріфікації не було, перейти над веріфікацією до порядку дневного; посол др. Рот забрав голос і заявив, що він з своїми одномищленниками не може участи брати в соймових нарадах, позаяк не сповідають ся постанови цілого сойму, а то іменно ему і его одномищленникам не може бути користне. Маршалок заключаючи засідане, сказав, що о слідуєчім засіданю повідомить послів письмно.

плетеними тинами, а далі, так через гони, пішла будівля каменіна, укрита черепицею і викрашені рудою та жовтавою фарбою.

Замітили, яка ріжниця між тим хуторцем і Александрівським? сказав мій собесідник, обертаючись до мене. Адже правда трудно повірити, що той хуторець старший від Александрівська; в хуторці будівля деревляна з соломяними кришами, а тут скрізь камінь.

Що ж воно за знак? сказав я, думаючи, що то скаже цікавий робітник на мое питання.

— А то значить, що там, в хуторці, живуть наші рускі люди, а в місті німци. Німці народ практичний, не то, що наші. У нас тілько що оженить ся син, зараз і різниеться від батька, останною земелькою ділиться ся, а німці живуть громадно. Німець не відрізить своїх синів до тих пір, поки не прикупить кожному по хазайству, або хоч по півхазайства. (Хазайство значить 60 десятин землі, а півхазайство 30). А що тої землі купують, хто его знає й скілько! Де воно ті й гроши беруть. Кажуть, що їм з Німеччини висилають гроші, щоб побільше захопити в німецькі руки землі. Чи ви повірите, буває так: дивись, приходить з Німеччини обіданий німчур і становить ся за прикащика в тутешнього німца, пожеве півроку, а там гляди уже півхазайства й купує. Теже так стало, що за німотою до землі і не дотовини ся. Мій дядько зторгував був у одного панка землю і завдачу дав, приїхав німець, накинув по три карбованці на досягину і зосталась за ним. А

іано ии, що хто більш дав, тому й продав; він не розбирає того, кому продати: чи своему рускому чоловікові, чи якому цебудь німчур із айді, ему аби гроші. А вже як попадеться земля німцеві в руки, то він знає, що зробить і де що построїть. Там колиб' ви побачили, що понастроювано німцями на Хортині, де колись було запоріжжя, то аж юстрах бере. Такі здоровені будинки, та все з паленої цегли, стіни завтовшки аршинів по два або й більше і вікна якісь кумедні: то круглі, то косі, все в різні сторони — зовсім кріпость...

Не даром жи бісова вімota під час спірки цюхвалиє ся: „не бришкайте — калжуть — не кричіть, ботілько наш Дайчланд пле війною на ваш Русланд, то того-ж дня ми з германцями пообідаємо отут на Хортині і випемо за здоровле нашого (?) цісаря Вільгельма“... І се кажуть ті німці, що мають великі маєтки і живуть в Росії років по трицять, або й більше. „От і виховали гадюку в пазусі, а тепер того і гляди, що вкусить!“ Сі слова сказав мій собесідник особливо виразно і замоцк. Але помічавши хвилину, почав вислову. Сей рік вони щось потихшли, сновидають як сонні. Чи вони яку лиху годину на себе почули, чи хто его знає, повірите і до хазайства не так беруть ся як перш було...

Далі запитав я цікавого робітника, де він учився, що читав і тепер читав. Одні були дуже короткі: учився в селі; читав чимало українських і російських книжок, тепер же виписую та-

зету „День“, а про „Кобвари“ то й говорити нічого і в подорож везу з собою.

— А ви любите читати українські книжки?

— А якже? свого рідного, та не любити!... От тілько жаль, що в нас, в Росії, не має українських газет, а вже-б наше товариство безпреміно виписувало.

Тут я розказав єму, що в Галичині та на Буковині виходять газети писані по українські. Як почув про се робітник, та давай просити мене, щоб дав ему адресу „Зорі“, „Батьківщини“ та „Буковини“, що я і зробив з великою радістю.

Я знаю, що дехто подумає, або навіть і скаже: чи варто було розмазувати на цілій картці про якогось там робітника. На се скажу зарані, що у нас на Україні бракує не тілько таких простих робітників, але і людей з високою освітою, котрі б мешкаючи в якій місцевості, приглядалися до складу загальног людського життя і примічаючи хоч мало-мальські характерні його начерки уявляли собі і іншим, що добре і ї що зло.

Поява таких людей, як сей робітник, дуже цікава річ і для нас, українців, велими і велими бажана.

(Дальше буде.)

Перегляд політичний.

Цісар гостив минувшого тижня в маневрах в Чехії коло Літомериць і Сміжиць. Населене всюди витало цісаря з великим одушевленем. Сего тижня вийшов знов цісар на маневри на Угорщину.

В п'ятницю минувшого тижня наступило торжественне отворене краєвих соймів у всіх краях коронних заступлених в раді державній. Краєві маршалки в своїх промовах загадали з призначенням о енергічній акції правительства проти занесення холери і о старанності цісаря про добро і здоровле населення. Близькі вісти, які насіли з Праги о отворенню ческого сойму, доносять, що зі сторони обох ческих партій наступила маніфестація. Старо-Чехи заінтересували правителівного комісаря о нападах в Райхенберзі зі сторони Німців на Чехів. Чеські посли запитали ся, які средства правительство задумує предприняти до оборони ческої народності від подібних нападів. В нарадах сеї сесії соймової возьме участь також і пос. Рігер. Виступлене молодо-Чехів наступило на основі покривлення ческого народу з причини заłożення німецького судового округа національного в Векельдорфі. Орган молодо-чеський *Narodni Listy* заповів наперед, що посли підйомуть в соймі кинену їм рукавицю перед очима цілої Європи. В імені сеї політичної партії пос. Герольд поставив внесене, щоби сойм зажадав, аби постанова міністерства судівництва, після якої заложено суд в Векельдорфі, будла знесена. — В ческім клубі національні моравського сойму голова клубу Шром сказав, що в нижніх обставинах, хоч в міністерстві відбула ся для Чехів дуже некористна зміна, треба старатися, щоби між ческою партією національною не було ніякого поділу. Інтерпеляція з причини звістних побоїв національних мали бути внесені зараз на вступнім засіданні моравського сойму. В буковинськім соймі веде ся поки що ще позакуїтська борба межи партію волоською, а сполученою партією Німців, Вірменів і Русинів. Волохи, котрі помимо того, що з'єднали для себе посла Тимінського, Русина, віддавшого ся цілком на їх послуги, старає ся перетягнути всяку роботу поза 20. сего місяця т. е. до вибору нового волоського посла на місце помершого Фльондора і до вступлення нового ректора університету Воюцького (Волоха), бо тоді узискають Волохи більшість і зможуть повести все після своєї волі. З того проявили ся вже на послідніх засіданнях з вітвірка і середи в соймі менші борби, котрі однаєк при знанні бельгійності Волохів, можуть легко прибрести ширші розміри і допровадити до нового конфлікту.

Орган міністерства справ загорянських *Fremdenblatt* довідає ся, що російська амбасада у Відні з припорученням свого правительства закомунікувала гр. Кальонжому телеграфічний обіжник Шишкіна з заявленем, що оголошенні в „Свободі“ акти суть сфальшовані.

На память чотирисотлітніх роковин відкриття Америки через Колюмба в его місті родиннім Генуї відбуло ся величаве торжество в присутності італійського короля, в котрім участь взяли воєнні кораблі всіх держав. Сю згоду, яка обявилася на генуезьким торжестві, пояснюють всі дневники яко замітну признаку мирного настрою в Європі. Італійську родину королівську повітали в Спеції президент міністрів Джіолітті і міністер флоту Сен-Бон. Відтак в супроводі сіх міністрів король приїхав до Генуї на яхті королівськім „Савоя“. Привітане в місті було незвичайне. Повіз королівські обсипано цвітами. Торжества в честь королівської родини будуть тривати від 8. до 13. вересня. Вечером дня 8. відбуло ся в театрі торжественне представлене, на котрім явилася королівська родина, збір дипломатичний, адмірали і офіцери чужих держав.

В п'ятницю минувшого тижня обурене з причини, що австрійське правительство не хоче примінити клявузу о зниженні ції на італійське вино також і до вина спроваджуваного до Австрії в цистернових вагонах залізничних. В трактаті знижене ціла було тільки розширене на бочівні і на фляшки, а цистернові вагони не були увзгляд-

нені. Тенер з сеї причини повстало велике обурене в п'ятницю минувшого тижня в Італії тим більше, що сего року вино зродило ся, але з другої сторони Австрія не може для Італії зробити так великої концесії, бо і в австрійськім парламенті против клявузі буде дуже велика опозиція. Провідником агітації против Австрії є ірредентист посол Імбріані.

В Алексіаначі відбуло ся величезне віче скликане провідниками сербських радикалів. Число учасників подають на 3000 до 4000 осіб. Головою віча вибрано Пашича. Крім бувшого президента міністрів Пашича говорили ще Дюрич, Міланович, а взагалі всі промови були дуже горячі. На зборах явився війт з Утіни коло Ніша, головний агітатор радикалів зіх околиць, котрого партія ліберальна недавно побила і зрушила пожами. Появлене на вічії сеї жертви напасті лібералів не мало причини ся до того, що віче було дуже бурливе. В кінці приято резолюції: що — по вислуханню причин, які спонукали радикальний кабінет, щоби зі справи нескликані скликані зробити кабінетову квестію, — радикальне правительство мало достаточну причину подати ся до дімісії; покликане ліберальне правительство, котре має меншість в скликані, зовсім суперечне з парламентарним устроєм державним; одвічальність за евентуальні шкоди паде на узураторів; позаяк нинішнє правительство не має ніякого права істновання, то повинно як найскоріше розписати вибори. Крім сих резолюцій ухвалено телеграфічно заявити королеві чувство вірності для престола і висказати, що народ з нетерпливостю відчуває свою повноту в пересядченню, що король возьме в оборону ненарушеність конституції і парламентарного устрою. Головою партії призначено і на дальнє Пашича, а всікі непорозуміння між центральним видлом а діссидентами полагоджено.

Недавно принесла *Dayle Chronicle* сенсаційну вість о евакуації Єгипту. Після сего донесення Англія мала би вицофати всії своїй війска з сего краю перед кінцем року крім одної цитаделі в Каїрі. Вість сю здемонтовало правительство яко неправду і заявило, що новий кабінет доси не занимав ся ще справою Єгипту. Надто рівночасно в іншій стороні світу Англії збільшили свої посіlosti о новий кусень землі. На тихі оціні англійський корабель воєнний вивісив прапор великобританський на островах Гільберта між островами Гаваї і Саламена. Населені там є 40—50.000. Вже давніше Американці бажали сі острови заняті для себе, але тимчасом Англія їх випередила.

На морі Бернінга Росіяне віддалено п'ятьдесят миль від Купер-Айленд скопили американських і англійських мораків, котрі там ловили фоки, продали забрані їм кораблі а з людьми обійшли ся мов з воєнними полонниками. Командант російської флотилії заявив, що юрисдикція Росії на основі російско-американського договору о відступленю Аляски в користь сполучених держав сягає на простір 1000 миль від берега. В Лондоні і в Канаді сквачене англійських кораблів викликало велике обурене. Жадають вислання воєнних кораблів на сибирське побереже, щоби приневолити до випущення на волю сквачених мораків.

Дрібні вісті.

Президента краю барона Кравса жена з доньками приїхала в понеділок 12. с. м. з Відня до Черновець. На дверці очікував їх самий президент.

Спільні делегації мають зійти ся на 1. жовтня с. р.

Наука в черновецькій гімназії зачинася ся на 1. жовтня с. р. Лагоджене будинку гімназії надіють ся покінчити до 25. с. м.

Конкурс розписує повітова школи на раді в Кіцмані на посаду надучителя при двокласовій школі в Бергометі над Прутом. Поданя належить вносити до 1. жовтня с. р. до повітової школи на раді в Кіцмані.

Холера. Воздух зачинає остуджуватись, то ж і небезпечності холери меншає. Проф. др. Нот-

наль заживив свій погляд, що холера не переступить сего року границю Австрії. Студенчіша температура має дуже причинитись до того. І справді чудним видає ся факт, що в Австрії, окруженні довкола державами, де лютить ся пошесті, не зявив ся доси ні один случай холери. Годі се вчисляти у заслугу властій, наглядаючих санітарні відносини, бо в многом а дуже многом даси відчувати недостача, але з другої сторони не можна раз в раз кидати каменем на заряджені сих властій. Треба лиши придержуватись того, що заряджені не съмлюють в пісім уменшитись, хоч би називати пошесті вигасла в сусідніх державах.

— **Про відносини в гамбургських шпиталях** подають лікарі, вислані віденським товариством ратунковим, такі вісти: В часі, коли віденські лікарі були в Гамбурзі, пошесті була з найбільшим розгари, бо денно приходило до шпиталів по 800 недужих. Описані ту нужду, в якій представляє ся кождий случай заподіяного і смерті на холеру, переходить силы людські. Позаяк шпиталі мусить бути і були недоступними для публіки, то майже завсіді віддане недужого до шпиталю було вже послідним пращанем. При такій скількості случаїв заподіянь і смерті лікарі і сторожі мають лиши стілько часу, щоби подати своїм пацієнтам необхідну пораду. А журити ся про се, хто то ті недужі або як вони називають ся, се неможливе. Коли же хто помер, то сейчас єсть новий недужий, котрій вкладесь на ще теплу постіль. Люди, що стоять перед шпиталем, не знають, як там все пильно іде; а се найліпше доказують вінці, які вони держать в руках. Раз у раз просить вони сторожі, щоби поклали чи вінець чи китицею п'яніті на домовину сего або того недужого. Розуміється, що тих цвітів не приймається, бо годі відшукати того, для кого вони призначені; він може й не помер, а его своїки дізнають ся аж по тиждні, що він подужав і его переносено до іншого шпиталю. Страшна розлука, яка майже завсіді лутиється з транспортом до шпиталю, причиняється до того, що на скілько можна, лишають недужих дома. Если ж недужий вмире, то доносять, що треба забрати мерця, але сего часто не так скоро можна зробити задля великого числа донесень. Віз товарів, переміщений на транспорт мерців, задержується в переїзді перед дверима, винесуть мерця, вповитого в полотно, зложать у вовзі, чим скорше затріснуту дверця і віз гонить даліше. За вовом дуже часто ніхто не іде, бо часом всі своїки вимерли на холеру! Віденські лікарі зажахнулись, коли не бачили ніякого жалю на лицях тих людей, котрі провожали якого небізника. Чи се може в наслідок грозди нещастя так притупились неври, чи може се не були близкі своїки помершого? Рівно ж не лиши сама біднота приходить до шпиталів, бо при розгляданю недужих можна побачити нераз дуже гарне біле. Після гадки віденських лікарів, пошесті зменшиться ся, як воздух стане холодніший, але з весною виступить з такою самою силою. Цікаве, як віденські лікарі хоронили себе перед заразою. Не їли нічого крім росолу і кусника печеї, а липлиши вино, бордо і воду сельтерську. В шпитали, де стикались з недужими, і вертаючи домів, щікли не притуляли рук до губи. Раз в раз купалися, мінили одежду і десінфекціонувались. Вони були одинокими істотами в потезі, кавярнях і реставраціях.

Що то може холера! Що станіславівські жінки, голір Розенберг і кравець Айнер з сином пересиділи собі в карантайні т. е. по просту в станіславівському шпиталі під доглядом лікарів а їх річи познакомились з десінфекційним апаратом Рихновського, то не дивота; вони приїхали були з Гамбурга, де тепер холера страшно лютить ся, то й річ очевидна, що мусіли в місті викликати страшений переполох. На щастя показало ся, що вони не занесли ще холери, а коли може спровадили з собою які загорянські звірятка, то апарат Рихновського певно зробив їм конець. Але дивніша трохи річ, що й данський король Христіан, коли вернув з Австрії до своєї держави, мусів пересидіти карантину на своїх кораблі, доки аж не показало ся, що він не привів з собою холери з загорянці. Холера, видно, сильніша від коронованих голов. — Що холера може часом і довжникови стануть в пригоді, доказує слідчий случай, який приключився ся в Десаві. Філія гамбурзького банку переслала була

одному столяреві вексель до заплати, а столяр користаючи з холери відписав такий члененський лист: „Прошу членнопредложений мені вчера вексель з Гамбурга відослати туди, бо під ніжним условім не викуплю векселя, підозріного о холеру. Остаюсь з поважанем Н. Н., столяр. — І мав рацию; на що за свої гроші набавлятись холери, коли ще й лучаєшся добра нагода не заплатити векселю. — Але то вже не жарти, що декотрі люди зі страху перед холерою відбирають собі жите, а таких випадків було вже кілька в Гамбурзі. Недавно тому дісталася була там жінка якогось робітника сильних корчів жолудка а міркуючи, що то прийшла холера, попросила сусідку, щоби та зав'язала лікаря. Заким однакож лікар прийшов, жінка та відобрала собі жите через повіщене. Лишила картку на столі, в котрій писше, що відбирає собі жите зі страху перед холерою. Секція виказала, що жінка та занедужала була дійстно на холеру. В тім самім місті пустився був знов якийсь хлопець човном до корабля і дістав на воді корчів. Зі страху, що то холера, хотів він уточнити сі і кинув сі у воду. Єго витягнули і показало сі, що він не мав холери і був зовсім здоров.

Живцем згоріла. В селі Заліссе, в Ошмянськім уїзді в Росії кількох хлопців вивело коні на ніч на пасовиско. Між ними була і дванацятирічна дівчина Александра Радзікевич. Тому що ніч була холодна, то хлопці розложили огонь і стали гріти сі. Зближилась до огню і дівчина, але в одній хвили зникла на ній спідничка і вона ціла станула вогни. Замість її ратували, хлопці аж з місця не рушились, мов остановлені зі страху. А дівчина з великим криком стала бігти, через що огонь ще більшав. Відбігши якісь кусень дороги, зімліла, а по кількох хвилях і віддала духа Богу.

Вибух газів. В Дзвинячі коло Солотвини дnia 29. м. м. в однім законі „Сплки буковинської“ вибухли гази, через що робітник, працюючий в законі, Антін Мучка, згинув. Покійника не видобули ще дотепер, бо его присипала земля, викидана з закону на 13 метрів в гору. Всі рури до провітрювання закону поломані і погнетені. Під час вибуху на поверхні землі було чуті великий шум, а гази виглядали як дим, і стільки було єго, що люди загоріли. О ратунку годі було думати.

Катастрофа в Живці. Дня 4. с. м. около 9. год. вечером пересунула ся над Живцем страшна бура з громами. Як раз під ту пору відбувалися під Живцем маневри і краївський (66) полк піхоти стояв на кватирі в селі Мощаниці, пів милі від Живця. В тім селі ударив грім в двірську стодолу, де стояла компанія війська. Грім забив на місці трох вояків а кількох по-кашлив. Від грому займила ся ще і стідола і почала горіти. В огні тім ногоріло богато карabinів, торністер, чобіт і мундурів, а що в торністрах були ще і набої, то від часу до часу роздавався ще і гук з огню. Один наочний съвідок доносить о сїї катастрофі так: Очам представляється страшний образ: з вояків хрестин згоріло на вуголь а один жід на допіль; пітьох е тяжко покалічених, а почасті спарапіжованіх від грому. Богато вояків з 9. і 11. компанії остались без одіння і зброй. Шкода матеріальна есть значна. — Після урядового справоздання, яке уелер насіло, ударив грім в чотирьох угольнику двірських стодол, власність Кемпінського із Шурови. Згоріли дні стодоли ві всім збіжем, а шкода лиш в часті уbezпеченна виносить 10.000 зп. З вояків, котрі були в сих стодолах, згоріло після заявлення Е. Екс. Команданта корпуса 4 вояків а чотирох есть поражених. Сих по-слідних відставлено до шпиталю, де вони мають ся вже ліпше. Крім того згоріло богато мундурів, зброй і амуніції. Дня 5. с. м. около 4. год. 30 мін. рано пересунулась другий раз сильна бура з градом, котрій зовсім вибив в полі незібрани доси плоди. Град лежав ще до полуночі того дня величими купами на улицях в місті.

Огонь в Наварії. В наслідок неосторожного обходження з нафтою повстав в Наварії під Львовом дnia 1. с. м. о 11. год. в ночі огонь і в одній хвили обняв дві сторони ринку, бо дахи були надзвичайно сухі, а сильний вітер, що як раз віяв той ночі, зробив всякий ратунок майже неможливим. Відьше як 40 родин знайшлося під голим небом без хліба і одягу, бо все погоріло!

Видав і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

Шкода урядова справдженна виносить 52.300 зл., з того залиди 3.500 забезпечених. Щоби нещасливим прийти в поміч, завязав ся під проводом латинського пароха місцевий комітет ратунковий, котрій в імені погорівших відзыває ся до всіх добрих, людяних сердець: Помилуйте нещастних, допоможіть чия ласка, хто чим може, а й найменші ленти будуть приняті з подякою. Не дай Боже нікому дочекати ся такого нещастя, але памятайте на руску правдиву пословицю: „Може tot, що ти даш нині, відбереш завтра в лихій годині.“ Ласкаві жертви просимо посыпати на руки голови комітету: Яна Мотиля, пароха лат. в Наварії, поча в місці.

Курка випорала гроші. В однім селі Штокерав під Віднем украв був ще 31. мая с. р. тамошній дуже небезпечний злодій, якийсь Дворський, з фаху слюсар, селянинові Лінгартові із замкненою на замок стола, 290 зл. самими срібними гульденами і чверть-гульденами. Спершу не знає ніхто, хто ті гроші украв, але підозріне упalo зараз на Дворського; прийшли жандари і арештували єго та знайшли при нім долото, котрим він замок в столі відважував. Дворський упerto відпекував ся крадежі, але єго все таки відсталили до суду і засудили на два роки арешту. Тимчасом гроші такі були проішли. Аж ось сми дніми побачив Лінгарт, що єго курка випорала собі в городі ямку, в которую лягала собі, аби трохи охолодити ся від спеки, а відтак все єї наново дальше розпорупала, аж нараз випорала з землі срібний гульден. Коли Лінгарт то побачив, урадував ся дуже, що має таку курку, котра випорує єму гроші і став на тім місці копати дальше. Якож була єго радість, коли він за хвилю викопав на тім місці всії свої гроші, що були там закопані в перегнитих вже мішочках. Коли він перечислив ті гроші, побачив, що неставало всіго лиши 1 зп. 25 кр. Злодій, видко, закопав був в тім місці гроші, щоби їх колись назад викопати, але курка випорала їх назад для свого господаря.

Страшна подія луцила ся тому кілька днів у Фльоренції. Контрольор тамошнього уряду телеграфічного Міхель Анджело, з розпуки, що недавно жінка єму померла, скончав дві свої донечки на руки і в очах свого тестя кинув ся разом з ними вікном з четвертого поверху на улицю. Всі троє згинули в одній хвили.

Скарб Еї Вел. цісаревої. Не всі знають, що приватний збір дорогоцінностей Еї Вел. цісаревої австрійської належить до найбогатших в Європі. Тому 26 літ один золотник через шість днів списував ті дорогоцінності на шести аркушах пергаміну і оцінив їх на півтретя міліона зл. вартості. Нині вартість тая два рази більша. Незвичайно гарним є потрійний шнур перел, подарований Еї Величеству в день уродин пок. Арх. Рудольфом. Прикрасу тую оцінюють на 300.000 зл. Притім годить ся згадати, що Еї Вел. цісарева, коли бере яку дорогоцінність з родинного скарбу Габсбургів, то дає на то реверс. Скарб Габсбургів далеко богатший, як приватний скарб Еї Величества.

Довгий вік. В Месині мешкає старушка, котра родила ся ще в р. 1778, одже має 114 літ. Мимо так незвичайного віку вона ще добре чує і видить та по цілих днях шве. Притім зовсім не здитніла, а ум у неї ще съвіжий. Вона малого росту, зморщена, але держить ся просто, як кілок. Зве ся Тереса Валяда і живе вже 50 літ з милостині.

Як поліпшити хліб житний. Звісно, що клей збіжевий зміняє ся в вогкості, мягкий, еластичний і нерозпускаючий ся в воді коли съвіжий, тратить прекмети ті, коли на него ділає вода. Перебуваючи кілька днів в воді, тратить свій обєм і зміняє ся вкінці на плин мутний, клеватий і не творить одностайногого тіста зкрохмalem. Мука перемінє ся в тісто в наслідок прикмети клею вязати воду і удержувати її такою, якою н. пр. есть в тканках звірячих, в мясі і зсілім білку, коли то втягнена вода не перемочує сухих предметів. Коли мука довше переховує ся, клей збіжевий перемінє ся подібно, як тоді, коли есть абсорбуючий і втягає в себе вогкість з воздуха, в наслідок чого мука тратить постепенно прикмети витворюючі тісто і властивості потрібні для випікання з него хліба. Страти ті даються ся усунути лише при помочі штучного пересушення і охорони перед впливом вогкого воздуха.

Мука житна перемінє ся навіть скоріше, як мука пшенична. Щоби одже стару муку даючу хліб тяжкий і ленкий замінити на съвіжу, красну муку уживають муку води, насиченої вапном. Заробивши тою водою муку призначену на розчин і додавши до неї квасного тіста, позволяє ся єму киснути як звичайно. Відтак додає ся решту муки до мішена і пече ся хліб як звичайно. Хліб вийде дуже добрий, пухкий, не квасний, з малими дірками і дуже доброго смаку, а всі консументи, що єго довший час уживають, поручають єго другим. Відношене муки до води вапняною есть: 19 : 3, або на 100 кільогр. муки бере ся 26—27 літрів води вапняної, а проче доливає ся чистою водою. Що-до скількості вапна в хлібі так печенім, то звістно, що на 600 кільогр. води вапняної уживає ся звичайно 1 кільогр. вапна, одже скількість вапна додана до хліба виносить лише тілько, коли єго есть в муці зерна рослин стручкових тої самої ваги. Річ се доказана і на фізіологічних основах оперта, що мука походжа з різних родів збіжжя, не має часом достаточної поживности, а то імовірно задля недостачі вапна, котре ділає на витворюване костий. Насіння збіжеві мають досить квасів фосфорових, але вони далеко бідніші на вапно, ніж плоди стручкові. До тієї причини можна би віднести різні недуги, на які замепадають сільські діти і арештанті, живлені головно хлібом, і ся обставина повинна би спонукати лікарів звернути більшу увагу на такий спосіб печеня хліба.

Против стоног. Земську прикрість маємо часто з причини пробування стоног в пивницях та коморах. Щоби позбути ся тих непрощених гостей, добре есть класти на землі березові вінки (мітли), вкриті ще листем. Стоноги втискають ся і криють ся номіж березові галузки, треба проте замочити вінкі від часу до часу в горячу воду і тим способом необавки вигубить ся плюгарство.

Ювілей цигара. Часописи пригадують тепер, що рівночасно з ювілем Колюмба треба обходити і ювілей цигара. Бо і справдї, перші цигари побачив Колюмб тому 400 літ на острові Куба. О тім писав він так у своїх записках: „Два мої приятелі стрітили богато Індіян, мужчин і женщин, з малими позапалюваними коріннями в устах. Корінє се походить з одного рода капусти, котру Індіяне називають „табак“. Індіяне ті люблять вдихати дим з того коріння“. До Європи спроваджено в перше тютюн аж в року 1560. Іменно доктор Нікот привіз такі цигари до Лісboni і тут курив їх на улицях міста, а люди здивлялися та не могли начудувати ся, як можна з рота комин робити. Мимо того за слуга відкритя належить ся Колюмбові і всі ті, що люблять носити в губах „позапалюване корінє“, нехай прославляють сю хвилю підкритя тютюну, або й нарікають, коли їм кипеня по-лотном стає, а курити хоче ся.

Незвичайна родина. В графстві Честер в Англії жив обиватель Джонс, що уродив ся в р. 1814, оженив ся в 1847 і має 33 дітей. П'яtnацять раз обдарувала єго жінка близнятами. Всі діти живуть, поженили ся або повиходили замуж і тішать ся численним потомством. Досить сказати, що Джонс має від своїх дітей 207 внуків і 40 правнуків. В р. 1889 цістала паня Джонс наг роду від одної часописи за те, що вона в цілій Англії найбільше має дітей.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дnia 16. и. ст. вересня 1892-го р. за 100 кільограмів найлішої:

пшениці	7.80	—	8. —	зл.
жита	5.70	—	6. —	"
ячменю	6.—	—	6.50	"
вівса	4.50	—	4.80	"
ріпаку	9.50	—	9.75	"
конюшини	7.75	—	8.—	"
кукурудзи	5.—	—	5.10	"
гороху	6.50	—	7.50	"
оковити	14.—	—	14.50	"

Курс монет

дня 16. и. ст. вересня 1892-го р.

дукат	5.62	5.69	зл.
рубель папер.	1.20	1.21	"
наполеондор	9.48	9.53	"
100 марок	58.50	58.70	"

З печатні Г. Чоппа.